

Моделі фінансування заходів з підвищення енергоефективності для бюджетних установ Львівської області

Публікацію підготовлено експертами "Центру сприяння житловим та муніципальним реформам" в рамках проекту «Розумне енергоспоживання для добробуту громад Львівщини», що реалізується Фондом Східна Європа спільно з Львівською обласною радою та Львівською обласною державною адміністрацією за фінансової підтримки Швецького агентства з питань міжнародної співпраці та розвитку через Посольство Швеції в Україні.

На сьогодні фінансування заходів енергоефективності в Україні ще знаходиться на етапі становлення. Особливо це стосується пошуку та впровадження відповідних механізмів для модернізації будівель житлового та громадського секторів. Енергомодернізація житлового та громадського фонду має більше 50% потенціалу скорочення витрат енергоресурсів та, відповідно, більшу інвестиційну потребу. Однак більшу частку наявного фінансування проектів енергоефективності, що формуються за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій та донорів на більш ніж 80%, складають проекти модернізації систем теплопостачання. Таким чином, при фінансуванні проектів в Україні виникає суттєвий дисбаланс між наявним та потрібним фінансуванням.

Зважаючи на вищевказане, для залучення інвестицій у підвищення енергоефективності в бюджетній сфері можуть використовуватись різноманітні моделі фінансування проектів з енергозбереження.

1. Основні кредитні програми

1.1. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ)

ЄІБ є фінансовою установою Європейського Союзу. Акціонерами банку є 28 держав-членів Європейського Союзу. ЄІБ створений у 1958 році з метою надання кредитів для спорудження та реконструкції об'єктів, які становлять інтерес для країн ЄС та асоційованих держав. Діяльність ЄІБ у рамках Східного партнерства здійснюється в тісному співробітництві з Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) і у співпраці з Європейською комісією. За останні 5 років банк інвестував в Україну понад 5 мільярдів євро.

Ключові напрямки діяльності ЄІБ:

- ✓ Кредитування проектів ЄС та за його межами;
- ✓ Поєднання власних кредитів з іншими фондами ЄС з метою ефективнішої реалізації проекту;
- ✓ Консультування з питань адміністративного потенціалу.

Програма ЄІБ «Розвиток муніципальної інфраструктури України»

Програма затверджена Радою директорів ЄС у травні 2015 року.

З лютого 2016 року була підписана угода щодо надання кредиту Україні від ЄІБ в рамках програми.

Загальний розмір кредиту становить 400 млн євро.

Кошти кредиту призначені для модернізації інфраструктури житлово-комунального господарства України у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, енергоефективності будівель, зовнішнього освітлення населених пунктів, поводження з побутовими відходами.

Зазначені кошти підуть на фінансування державних інфраструктурних проектів у середніх і великих містах України.

Мінімальна вартість повинна становити не менше 10 млн. євро для проектів теплопостачання та 5 млн. євро для проектів енергоефективності будівель, а термін їх реалізації – до 5 років.

Умови одержання кредиту від ЄІБ

Кінцевий отримувач позики	Підприємство теплопостачання та органи влади
Термін погашення позики	22 роки
Відсоткова ставка	2,4-4%

Пільговий період	5 років
Комісія	50 тис. євро
Послуги Мінфіну	0,01% від суми субкредиту

1.2. Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР)

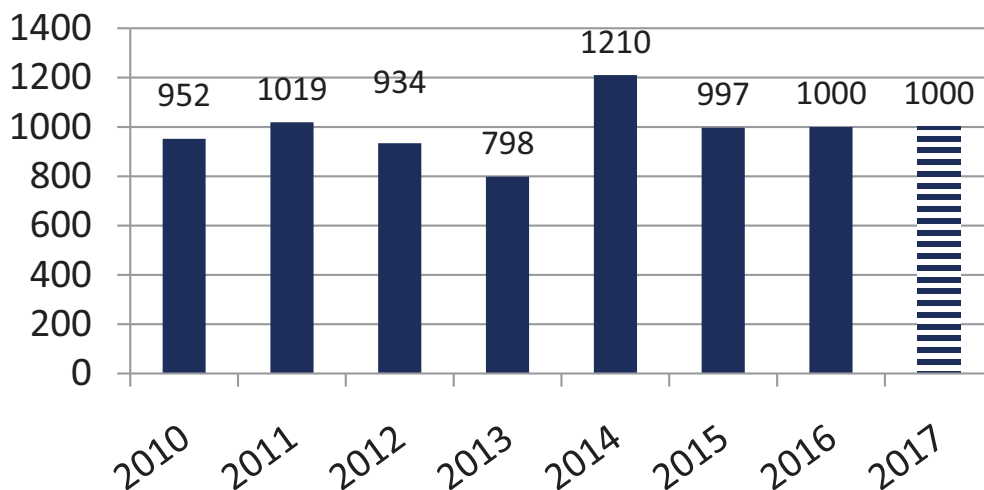
European Bank
for Reconstruction and Development

ЄБРР створений в 1991 році і належить 65 країнам і двом міжнародним організаціям (Європейському союзу і Європейському Інвестиційному банку).

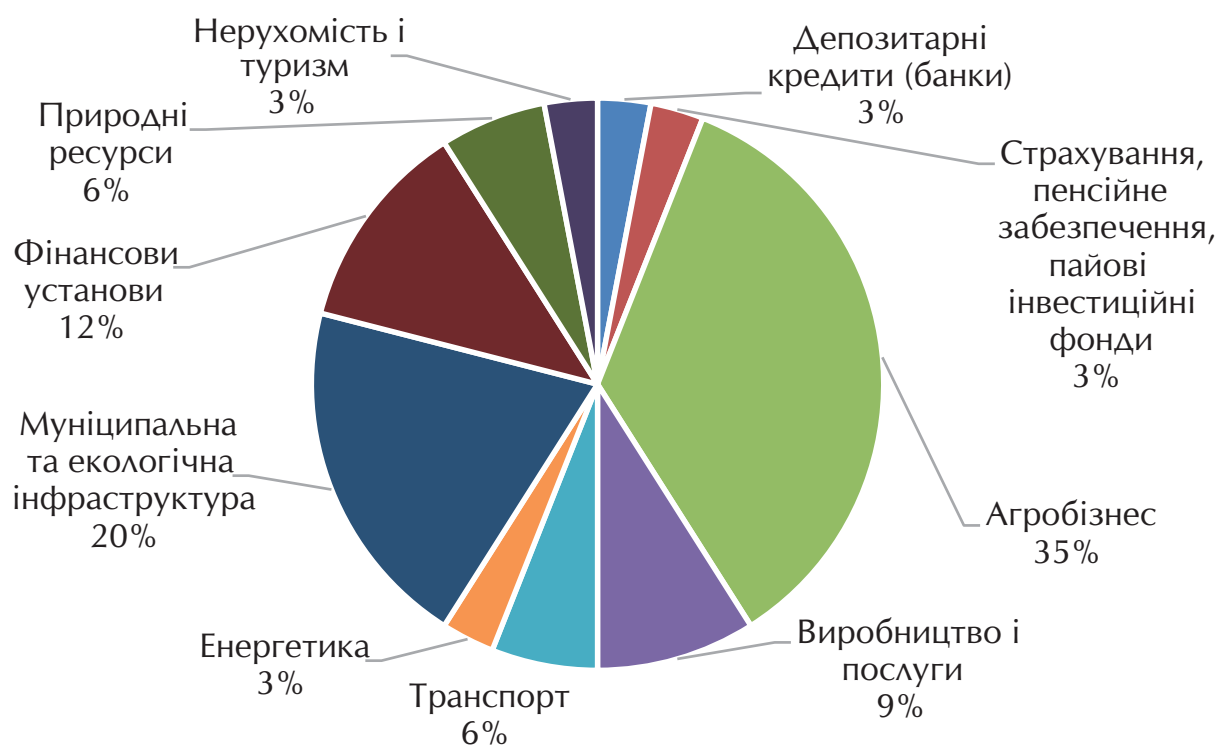
ЄБРР здійснює свою діяльність в більш ніж 30 країнах світу. З моменту заснування в 1991 році ЄБРР реалізував більше 4,500 тисяч проектів. Банк інвестує в основному в приватні підприємства, зазвичай разом з комерційними партнерами. Також банк працює з державними компаніями для підтримки їх приватизації, реструктуризації і покращення комунального обслуговування.

На сьогодні ЄБРР є одним з провідних інвесторів в економіку України. Сукупний обсяг виділеного Банком фінансування в Україні склав 12 млрд. євро в межах 369 проектів.

Інвестиції в Україну з боку ЄБРР за 2010-2017рр.

Основні напрямки фінансування ЄБРР в Україні

Умови одержання кредиту від ЄБРР

Кінцевий отримувач позики	Муніципальні або приватні підприємства
Сума позики	від 5 до 25 млн. євро
Річна відсоткова ставка	7-10%
Період погашення	до 15 років
Частка співфінансування	до 35%

1.3. Північна екологічна фінансова корпорація (НЕФКО)

НЕФКО – міжнародна фінансова установа, заснована у 1990 році Данією, Фінляндією, Ісландією, Норвегією та Швецією. На сьогодні НЕФКО фінансує широкий спектр екологічних проектів в країнах Центральної та Східної Європи, зокрема і в Україні. Ключовими напрямками діяльності НЕФКО є проекти, що знижують викиди парникових газів в атмосферу, покращують стан довкілля і водночас є ефективними з точки зору витрат.

Програма НЕФКО «Енергозбереження»

Програма «Енергозбереження» створена НЕФКО з метою реалізації проектів підвищення енергоефективності у споживанні теплової енергії будівлями, що відносяться до державної та комунальної власності.

Умови одержання кредиту від НЕФКО за програмою «Енергозбереження»

Кінцевий отримувач позики	Муніципалітет
Сума позики	До 400 тис. євро
Річна відсоткова ставка	3%
Пільговий період	До 6 місяців після завершення проекту
Частка НЕФКО у вартості проекту	До 90%

Програма НЕФКО «DemoUkraineDH» (Демо-Україна)

Програма Демо-Україна створена НЕФКО спільно з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Метою програми є фінансування проектів модернізації систем тепlopостачання в Україні.

Умови одержання кредиту від НЕФКО за програмою «DemoUkraineDH» (Демо-Україна)

Кінцевий отримувач позики	Підприємство тепlopостачання
Максимальний розмір позики	500 тис. євро
Відсоткова ставка	6%
Пільговий період	5 років
Грант	До 50% зовнішнього фінансування, не більше 3 млн.євро
Частка фінансування проекту позичальником	Не менше 15%

Програма НЕФКО «Чисте виробництво»

Програма «Чисте виробництво» розроблена з метою кредитування проектів, направлених на скорочення промислового забруднення. Основним критерієм для оцінки проекту виступає вимірюваний екологічний ефект.

Умови одержання кредиту від НЕФКО за програмою «Чисте виробництво»

Кінцевий отримувач позики	Муніципальні або приватні підприємства
Сума позики	50 тис. – 500 тис. євро
Річна відсоткова ставка	6%
Період погашення	До 5 років
Пільговий період	До 3 місяців після завершення проекту
Частка НЕФКО у вартості проекту	До 90%

1.4. Українські банки

Умови банківських кредитів на заходи енергоефективності

	Метабанк	Кредобанк	Банк Львів	Банк Львів
Позичальник	ОСББ	ОСББ	ОСББ	Фізичні особи
Відсоткова ставка	0,001%	19%	24%	~ 25%
Комісія	1,17% щомісячно	1% разово	1% разово	1,5% разово 0,6% щомісячно
Сума кредиту	До 60% щомісячного доходу	До 5 млн. грн.	До 1 млн. грн.	Може перевищувати 45 тис. грн. (залежить від заходу)
Термін кредитування	До 5 років	До 10 років	До 5 років	До 3 років
Забезпечення	Без забезпечення	Без забезпечення	Права на дохід	Застава обладнання, що купується

2. Основні грантові програми

2.1. Фонд Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля (E5P)

Фонд E5P – багатосторонній донорський фонд, заснований у Швеції у 2009 році.

Метою функціонування фонду є грантова підтримка здійснення проектів енергоефективності. Фонд E5P є співфінансуючою організацією, яка надає гранти як додаток до залученого фінансування за іншими програмами МФО (за порядком основних програм).

Загальний бюджет фонду складає 168 млн. євро, в т.ч. на проекти, що здійснюються в Україні, – 108 млн. євро. (майже 65% бюджету).

До 2019 року програма E5P виділить 60 млн. євро на реалізацію проектів енергоефективності в Україні.

Умови одержання гранту від Фонду E5P

Програми, до яких надається грант	програми НЕФКО, ЄБРР, ЄІБ, МБРР та ПІБ (Північний інвестиційний банк)
Сума гранту	До 5 млн. євро

2.2. Проект ПРООН «Секретаріат з питань енергоефективності і експертний центр»

Проект започаткований в рамках Програми розвитку ООН в Україні за фінансовою підтримкою Уряду Словаччини.

Через Експертний центр проект допомагає українському уряду в здійсненні ефективної трансформації енергетичного сектору і зменшенні залежність країни від імпортованих енергоносіїв, водночас сприяючи енергоефективності і поширенню використання відновлюваних джерел енергії задля зміцнення енергетичної безпеки України.

Цілі проекту:

- ✓ Запровадження механізму підтримки Уряду через експертний Центр та покращення координації між ключовими представниками енергетичного ринку в Україні для впровадження ініціатив з енергоефективності, вдосконаленні нормативно-правової бази тощо
- ✓ Підтримка енергетичних реформ Уряду, у тому числі створення Фонду енергоефективності
- ✓ Передача досвіду для впровадження найкращих міжнародних практик щодо розвитку енергоефективності та відновлювальної енергетики через низку пілотних проектів
- ✓ Допомога Уряду розвивати ринок енергетичних компаній (ЕСКО), що є ключовим інструментом для залучення додаткових інвестицій у сектор енергоефективності в Україні

2.3. Проект Європейської Комісії "Регіональна програма сусідства – сталі урбаністичні демонстраційні проекти на сході" (СУДеП)

Проект СУДеП є демонстраційним проектом Угоди мерів з питань клімату та енергетики, яка була започаткована Європейською комісією у 2008 році. Починаючи з 2011 року, Угода мерів активно діє в країнах Східного партнерства (Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова та Україна). На сьогодні Угоду мерів вже підписали більше 120 мерів, а також містами-підписантами вже розроблено 40 Планів дій щодо сталого енергетичного розвитку.

На сьогодні проект СУДеП включає:

- ✓ грантовий компонент, який складається з 19 проектів (за участю 23 органів місцевого самоврядування), чії муніципальні проекти в області енергії отримали фінансування за допомогою конкурсу пропозицій;
- ✓ технічну, процедурну, комунікаційну та мережеву підтримку з боку спеціальної Команди Підтримки в м Львів, а також технічну допомогу від Об'єднаного дослідницького центру Єврокомісії (JRC);
- ✓ Полегшення доступу до фінансування для інвестицій у сферу енергоефективності та відновлювані джерела енергії через Фонд муніципальної підтримки проектів (MPSF), на чолі з Європейським Інвестиційним Банком.

3. Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР)

Державний фонд регіонального розвитку визначається статтею 24-1 Бюджетного кодексу України. На сьогодні ДФРР є ключовим фінансовим інструментом для впровадження Державної стратегії регіонального розвитку та ефективним механізмом впливу державної політики регіонального розвитку.

Особливості функціонування ДФРР:

- ✓ ДФРР створюється у складі державного бюджету;
- ✓ Обсяг коштів ДФРР затверджується законом про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період;
- ✓ Індикативний прогностичний обсяг коштів ДФРР визначається у прогнозі Держбюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди;
- ✓ Кошти ДФРР спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що мають на меті розвиток регіонів, створення інфраструктури індустріальних та інноваційних парків, спортивної інфраструктури і відповідають пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку та відповідних стратегіях розвитку регіонів;
- ✓ На реалізацію інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що мають на меті розвиток спортивної інфраструктури та енергоефективності державних і комунальних навчальних та медичних закладів, передбачається не менше 10% коштів ДФРР за кожним з таких напрямів;
- ✓ Розподіл коштів ДФРР здійснюється з дотриманням критеріїв:
  - **80%** - відповідно до чисельності населення, яке проживає у відповідному регіоні;
  - **20%** - відповідно до показника валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу (для регіонів, у яких цей показник менше 75% середнього показника по Україні).

Використання коштів ДФРР у 2015-2017 роках

2015 рік	Обсяг ДФРР 3,0 млрд. грн.	Використано 2,4 млрд. грн.	Кількість проектів 876
2016 рік	Обсяг ДФРР 3,0 млрд. грн.	Використано 2,7 млрд. грн.	Кількість проектів 810 498 - реалізовано
2017 рік	Обсяг ДФРР 3,5 млрд. грн.	Використано 0,8 млрд. грн.	Кількість проектів 361 (1 пул) 111

Перший пул коштів ДФРР у 2017 році (111 проектів) буде використано за такими напрямками:

- ✓ Будівництво освітніх, медичних закладів;
- ✓ Реконструкція будівель соціального напрямку;
- ✓ Термомодернізація будівель;
- ✓ Розвиток спортивної інфраструктури (будівництво стадіонів та спортивних майданчиків);
- ✓ Проведення дорожніх робіт і відновлення транспортних об'єктів (зокрема, аеропорту Херсон);
- ✓ Реконструкція вуличного освітлення, будівництво та реконструкція мереж водопостачання та водовідведення.

4. Місцеві бюджети

Для впровадження проектів з енергоефективності місцеві органи влади можуть виділяти додаткові кошти з власних бюджетів. На сьогодні цьому сприяє зростання доходної частини місцевих бюджетів внаслідок фінансової децентралізації.

Відповідний позитивний вплив на зростання доходів місцевих бюджетів має об'єднання територіальних громад та їх перехід на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом. Крім того, 7 червня 2017 року Уряд затвердив Постанову №410 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад», відповідно до якої виділено 1,5 млрд. грн. субвенції з державного бюджету до місцевих бюджетів на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад. Таким чином, 366 ОТГ у 2017 році отримають фінансове забезпечення для підвищення якості надання послуг, відновлення соціальних об'єктів, впровадження енергоефективних заходів, закупівлю транспортних засобів тощо.

5. Енергосервіс

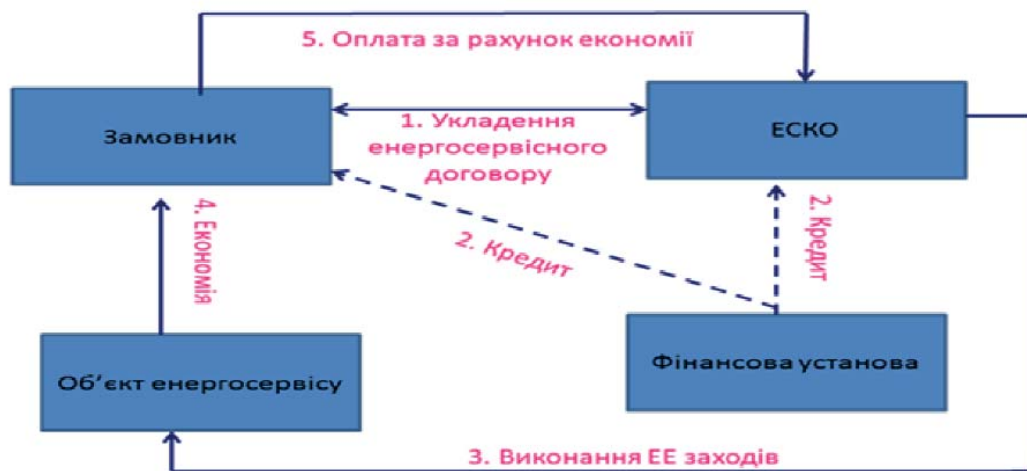

Останнім часом великої популярності в Україні набуває запровадження енергосервісних контрактів. Застосування механізму енергосервісу відкриває нові можливості для залучення інвестицій до впровадження енергозберігаючих заходів в закладах бюджетної сфери. На сьогодні прийнято ряд законодавчих актів, що визначають правові засади запровадження енергосервісу в Україні, а також визначають форму Примірного енергосервісного договору.

Крім того, законодавством визначено основні поняття та положення у сфері енергосервісу:

- ✓ **Енергосервіс** – комплекс технічних та організаційних енергозберігаючих (енергоефективних) та інших заходів, спрямованих на скорочення замовником енергосервісу споживання та/або витрат на оплату паливно-енергетичних ресурсів та/або житлово-комунальних послуг порівняно із споживанням (витратами) за відсутності таких заходів.
- ✓ **Енергосервісний договір** – договір, предметом якого є здійснення енергосервісу виконавцем енергосервісу, оплата якого здійснюється за рахунок досягнутого в результаті здійснення енергосервісу скорочення споживання та/або витрат на оплату паливно-енергетичних ресурсів та/або житлово-комунальних послуг порівняно із споживанням (витратами) за відсутності таких заходів.
- ✓ **Строк дії енергосервісного договору** – до 15 років.
- ✓ **Фіксований % суми скорочення витрат замовника енергосервісу на оплату відповідних ПЕР та/або житлово-комунальних послуг, що підлягає до сплати виконавцю енергосервісу** – не менше 80 відсотків.
- ✓ Енергосервісний договір припиняється достроково у разі, якщо сукупна сума виплат, здійснених на користь виконавця енергосервісу, досягла ціни енергосервісного договору.
- ✓ У разі якщо фактичний щорічний рівень економії не відповідає умовам договору з вини виконавця, останній зобов'язаний усунути недоліки та/або запровадити додаткові заходи або відшкодувати замовнику суму різниці між фактичним рівнем економії та рівнем економії згідно договору.

Етапи роботи ЕСКО щодо впровадження енергосервісу

Важливу роль у втіленні енергосервісних контрактів відіграє ЕСКО-компанія. ЕСКО бере на себе фінансові та технічні ризики протягом всього терміну проекту, в свою чергу оплата за надання енергосервісу відбувається за рахунок отриманих заощаджень.

Переваги запровадження енергосервісу для власників громадських будівель:

- ✓ Власник будівлі не використовує власні кошти і передає свій інвестиційний ризик ЕСКО.
- ✓ Енергосервіс підвищує ефективність використання енергії, а також збільшує експлуатаційну надійність і безпеку поставок, в той час як витрати на енергію і забруднення навколишнього середовища знижуються.
- ✓ Залучення новітніх технологій та фахівців з енергомеджементу ЕСКО компанії.
- ✓ Власник будівлі не займається плануванням та обслуговуванням, не несе технічних ризиків. Більше часу залишається для своїх основних завдань.
- ✓ Вартість, ефективність та комфорт будівель посилюються.
- ✓ Повний набір послуг, таких, як, наприклад, планування, фінансування, будівництво, експлуатація та технічне обслуговування можуть бути покриті з одного джерела, тим самим зменшуючи операційні витрати.
- ✓ Додаткові послуги, такі як мотивація користувача і навчання можуть бути включені в обсяг енергосервісного контракту.

